

VINTERLJUS

*Ett fotografiskt arbete med fokus på
personer och deras aktiviteter under den
mörka vintertiden i Finland*

Eric Söderström

Examensarbete för Bildkonstnär (YH)-examen
Utbildning: Fotografering
Jakobstad: 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Eric Söderström
Utbildning och ort: Bildkonstnär, (YH), Jakobstad
Inriktning: Fotografi
Handledare: Lars Rebers & Kasper Dalkarl
Titel: Vinterljus

Datum: 7.3.2024

Sidantal: 107

Abstrakt

Mitt examensarbete handlar om porträttfotografering och personer engagerade i aktiviteter som hjälper dem genom den mörka finska vintern. Den visuella delen i examensarbetet består av miljöporträttfotografering som fokuserar på att fånga hur olika individer använder sig av personliga intressen för att hantera det mörker som följer med vintern. Porträtten är tagna i olika miljöer i södra Finland och Österbotten. Jag har fotograferat både bekanta personer och främlingar.

Inspirationen till temat för detta arbete är min nyfikenhet på andra människor. Min empati och mitt intresse för deras välmående. Den mentala hälsan uppmärksammas alltmer i samhällsdebatter, speciellt i samband med mörkret. Finland anses vara världens lyckligaste land, men hör samtidigt till länderna med högst depressionsförekomst i EU. I mitt arbete inkluderar jag modeller av olika åldrar, kön och etnicitet för att representera mångfalden av individer och deras aktiviteter under vintertiden.

Litteraturdelen inleds med en kort genomgång av porträttfotograferingens utveckling, följt av en djupare förklaring av miljöporträtt och dess element. Följaktligen presenteras rollen av ljussättning samt dess tekniker specifikt i porträttfotografi. Efter det diskuteras processen, inklusive bokning, möten, fotografering och behandling av fotografierna. Slutligen diskuteras lärdomar och reflektioner.

Språk: Svenska

Nyckelord: porträttfotografering, finsk vinter, hobbyer, mörker, välmående

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Eric Söderström
Koulutus ja paikkakunta: Kuvataiteilija (AMK), Pietarsaari
Suuntautumisvaihtoehto: Valokuvaus
Ohjaaja(t): Lars Rebers & Kasper Dalkarl
Nimike: Vinterljus

Päivämäärä 7.3.2024

Sivumäärä: 107

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni käsittelee muotokuvausta ja ihmisiä, jotka harrastavat toimintaa joka auttaa heitä pimeän Suomen talven yli. Opinnäytetyön visuaalinen osuus koostuu ympäristömuotokuvauksesta, jossa keskitytään kuvaamaan sitä, miten erilaiset yksilöt käyttävät henkilökohtaisia harrastuksiaan selviytyäkseen talven tuomasta pimeydestä. Muotokuvat on otettu erilaisissa ympäristöissä Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla. Olen kuvannut sekä tuttuja ihmisiä että tuntemattomia, jotka eivät ole koskaan aiemmin poseeranneet minulle.

Teoksen aiheen inspiraationa on uteliaisuuteni muita ihmisiä kohtaan. Empaattisuuteni ja kiinnostukseni heidän hyvinvoinnistaan. Mielenterveys tunnustetaan yhä enemmän yhteiskunnallisessa keskustelussa, erityisesti pimeyden yhteydessä. Suomea pidetään maailman onnellisimpana maana, mutta samaan aikaan se on niiden EU:n maiden joukossa, joissa masennuksen esiintyvyys on korkein. Työssäni käytän erikäisiä, eri sukupuolta ja eri etnisiä ryhmiä edustavia malleja kuvaamaan yksilöiden moninaisuutta ja heidän toimintaansa talviaikaan.

Kirjallisuusosio alkaa lyhyellä katsauksella muotokuvavalokuvauksen kehitykseen, minkä jälkeen selvitetään syvällisemmin ympäristömuotokuvausta ja sen elementtejä. Tämän jälkeen esitellään valaistuksen ja sen tekniikoiden merkitystä erityisesti muotokuvauksessa. Tämän jälkeen käsitellään kuvausprosessia, johon kuuluvat varaaminen, tapaamiset, kuvaaminen ja valokuvien käsittely. Lopuksi keskustellaan saaduista kokemuksista ja pohdinnoista.

Kieli: Suomi

Avainsanat: muotokuvakuvaus, Suomen talvi, harrastukset, pimeys, hyvinvointi

BACHELOR'S THESIS

Author: Eric Söderström
Degree Programme: Bachelor of Arts and Culture
Specialisation: Photography
Supervisor(s): Lars Rebers & Kasper Dalkarl
Title: Vinterljus

Date 7.3.2024

Number of pages 107

Abstract

My thesis is about portrait photography and people engaged in activities that help them through the dark Finnish winter. The visual part of the thesis consists of environmental portrait photography that focuses on capturing how different individuals use personal interests to cope with the darkness that comes with winter. The portraits are taken in different environments in Southern Finland and Ostrobothnia. I have photographed both familiar people and strangers who have never posed for me before.

The inspiration behind the theme of this work is my curiosity for other people. My empathy and interest in their well-being. Mental health is getting more and more attention in social debates, especially in the context of darkness. Finland is considered the happiest country in the world, but at the same time it is among the countries with the highest prevalence of depression in the EU. In my work, I include models of different ages, genders and ethnicities to represent the diversity of individuals and their activities during the wintertime.

The literature section begins with a brief review of the evolution of portrait photography, followed by a deeper explanation of environmental portraiture and its elements. Consequently, the role of lighting and its techniques are presented specifically in portrait photography. After that, the process is discussed, including booking, meetings, shooting and processing the photographs. Finally, lessons and reflections are discussed.

Language: English

Keywords: portrait photography, Finnish winter, hobbies, darkness, well-being

1. INTRODUKTION AV ARBETET	1
1.1 Inledning	1
1.2 Den finska vintern	2
2. PORTRÄTTFOTOGRAFERING	3
2.1 Inspiration	3
2.2 Porträttfotograferingens utveckling	11
3. FOTOGRAFERING AV MILJÖPORTRÄTT	13
3.1 Användning av bakgrunden	13
3.2 Arkitekturens element	14
3.3 Andra komponenter i sammansättningen	15
3.4 Naturen i arbete	16
3.6 Håll det simpelt	17
3.7 Förtroende och kommunikation	17
3.8 Fånga känsla	18
3.9 Porträtter rörelse	18
4. LJUSSÄTTNING	19
4.1 Igenkännande av bra och dåligt ljus	19
4.2 Artificiellt ljus	20
4.3 Färgtemperatur	20
4.4 Ljus, riktning och reflektion	21
5. PROCESSEN	23
5.1 Arbetssätt	25
5.2 Kommunikation och bokningar	26
5.3 Preliminär plan	26
5.4 Möten med modellerna	27
5.5 Urval och editering	31
5.5.1 Lightroom	31
5.5.2 Photoshop	31
6. LÄRDOMAR OCH REFLEKTIONER	33
7. TACK OCH SLUTORD	36
VINTERLJUS	39

1. INTRODUKTION AV ARBETET

1.1 Inledning

Hela mitt liv har jag varit nyfiken på människan. Hennes unika natur och komplexitet fascinerar mig. Alla personer är individuella och besitter egna framgångar och motgångar. Dessa påverkar i sin tur andra människor kollektivt mer eller mindre. Vi påverkas olika, och vi har divergerande aktiviteter eller metoder som vi hanterar den mörka vintertiden med. Samtidigt som mörker och ljus har en fundamental inverkan på oss människor är ljussättning även en väsentlig del av fotografering. På grund av min nyfikenhet för individer har jag valt att göra examensarbetet med temat porträttfotografering. Mera specifikt har jag valt miljöporträtt för att fånga de aktiviteter och omgivningar som individerna trivs med under den mörka vintertiden. Saarijärvi (2018) påpekar att solljus, att vara ute i naturen, att vara fysiskt aktiv och engagera sig i personliga intressen hjälper under kaamos (vinterhalvårets mörkertid). I examensarbetet ämnar jag fånga dessa situationer.

Arbetet inleds med en förklaring av den historiska utvecklingen av porträtt som fotogenre. Sedan följer grundläggande principer inom porträttfotografi, och en kort beskrivning av mörkrets påverkan på befolkningens välmående i Finland. Först och främst skriver jag om porträttfotografi. Sedan går jag in på begreppet ljussättning och modellens eget sätt att förhålla sig till mörkret i den finska vintern. Modellerna är av olika åldrar och etniciteter. Jag åskådliggör modellernas specifika intressen. I bilderna kan vi se vad som gör vintern lättare för modellerna. Det kan vara fråga om en hobby, ett intresse eller till och med ett föremål eller en plats. Mitt mål var att fotografera mellan 20 och 25 olika människor runt om i Finland. Jag har tagit såväl helhetsbilder som mer detaljerade bilder beroende på hur jag bäst ansett att intresset kan synliggöras.

Mitt mål har varit att visuellt visa människor och deras intressen samt deras specifika sätt att tackla den finska vintern. Jag vill presentera fina porträtt med solljus och konstljus. Under mina studier vid Yrkehögskolan Novia har mitt intresse att fotografera människor utvecklats. Det har vuxit från ett litet intresse till en ljus framtidsdröm på endast några år.

1.2 Den finska vintern

Finland är ett land som är känt för sin kyla och sitt mörker under vintern (Lowe, 2024). Detta mörker under vintertiden omtalas ofta med det finska ordet kaamos, som kallas midvintermörker eller polarnatt på svenska. Vi upplever, hanterar och klarar av kaamos på olika sätt, många upplever nedstämdhet, medan mörkret kan ge energi till andra. (Söderlund, 2020). Född och uppvuxen i Ekenäs, Raseborg, hade jag inte upplevt ett så intensivt mörker som då jag flyttade norrut till Jakobstad, där dagarna är en tredjedel kortare under vintern jämfört med Ekenäs.

Då mörkret tar över stora delar av dagen är det svårt att undvika förändringen vi blir tvungna att leva med. Personligen hade jag inte känt av att mörkret påverkade mig före jag bosatte mig i Jakobstad. Kanske det berodde på en allmänt stressig vardag eller ensamheten jag ibland upplevt. Detta har lett mig in i funderingar och frågor runt mörkret – både det yttre och det inre. Hur känns det då dagen saknar solljus och allting ser mörkt ut? Frågorna har upptagit mina tankar och jag har kommit fram till att mörkret berör mig och är en del av mig och min tillvaro.

Arbetet tangerar också områden som inte alltid är lätta att verbalisera. Vad gör vintern lättare att uthärda? Gör du något särskilt under vintern för att hålla mörkret borta? Vad är ett bra porträtt enligt mig? Hur skall ett bra porträtt tas? Arbetet berör också kommunikation. Enligt min erfarenhet är det inte så vanligt för människor i Finland att öppna upp sig. Vi finner är ofta reserverade, inbundna och fåordiga. Symboliken i bilderna talar sitt eget språk och förstärker betraktarens upplevelse.

2. PORTRÄTTFOTOGRAFERING

2.1 Inspiration

”There is a crack in everything. That’s where the light gets in”. – sjunger Leonard Cohen. Reflektionerna mellan ljus och mörker kan väcka känslor i oss. Vi kan inte utesluta ljuset från mörkret. I porträttbilder blir tekniken, ljussättningen och stilen avgörande för hur det underliggande budskapet eller symboliken förstärks med ljus och mörker.

Yusuf Karsh

Winston Churchill, Ernest Hemingway och Albert Einstein är några av de många personer som den armeniska fotografen Yusuf Karsh har fotograferat. Efter flytten till Kanada startade hans karriär och Karsh började fånga det mänskliga hos dem han fotograferade. ”Karakter, som ett fotografi, framkallas i mörker.” – Yusuf Karsh. Han fotograferade många välkända personer. (Neal, 2023)

Bild 1 När Karsh fotograferade Churchill visste han att bilden på något sätt var viktig. Han insåg dock inte hur stor bildens vikt hade senare. Churchill blev förvånad då han kom in i rummet. Han hade ingen tidigare vetskap om att Karsh skulle fotografera honom. Churchill rökte en cigarr varefter Karsh tog bilden på honom skriver Neal (2023). Karsh är en av mina förebilder då det kommer till porträttfotografering. Bilden på Churchill är ett ståtligt porträtt i svartvitt. Karsh har belyst Churchill från höger. Bilden är skarp och uppfyller min standard för ett bra porträtt. Bilden utstrålar kraft och beslutsamhet, karaktärsdrag typiska för den makt Churchill historiskt sett hade.

Bild 2 Ernest Hemingway var en amerikansk författare som Karsh fotograferade år 1957. Porträttet bevisar att Karsh var en begåvad fotograf. Han var en man som var mycket noggrann då han tog bilder. Hemingways blick är intressant och ger en känsla av sårbarhet. Kontrast och detaljer är i perfekt balans. (Neal, 2023)

Bild 1 Yusuf Karsh, Winston Churchill, 1941

Bild 2 Yusuf Karsh, Ernest Hemingway, 1957

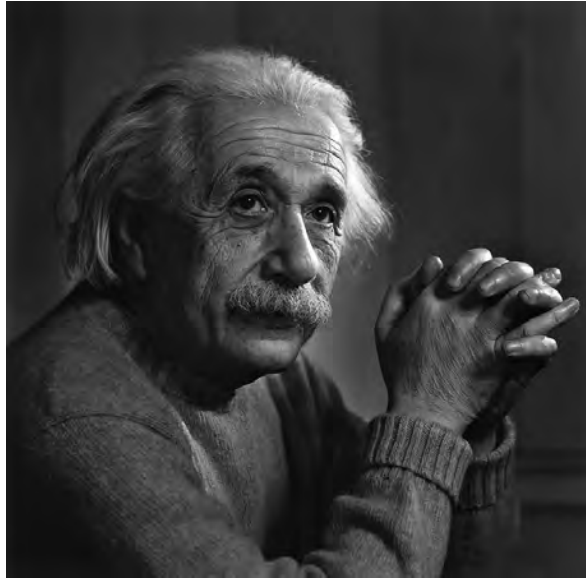

Bild 3 Yusuf Karsh, Albert Einstein, 1948

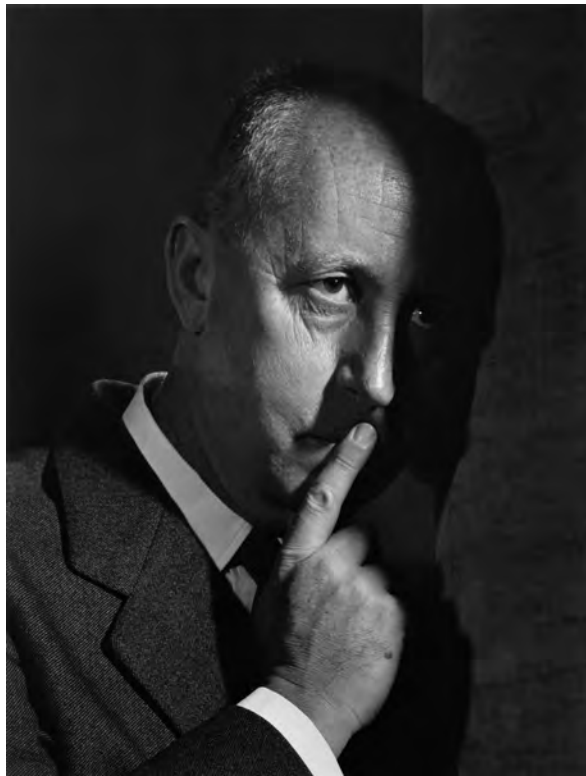

Bild 4 Yousuf Karsh, Christian Dior, 1954

Bild 3 Yusuf Karsh fick också den stora äran att fotografera en av de största tänkarna genom tiderna – Albert Einstein. Porträttet eller mästerverket är väl belyst och fångar Einsteins personlighet. Då Karsh fotograferade Einstein var uppgiften att fånga djupet i Einsteins intellekt såväl som ödmjukheten i hans sinne. (Neal, 2023) Enligt mig är bilden skarp och välbelyst. Karsh har lyckats med att fånga lugnet i bilden på ett trevligt sätt.

Bild 4 Bilden på Christian Dior är ett ståtligt porträtt i svartvitt. Karsh lyckas fånga solen på ett intressant vis. Genom att täcka den ena sidan av ansiktet med solljus och den andra med skugga lyckas Karsh dra fram en stor mängd seriositet. Bilden är dessutom väldigt skarp. Bortsett från dessa faktorer har Karsh även fotograferat Dior i precis rätt ögonhöjd. Han har lyckats höja kameran till samma nivå som ögonen på modellen, vilket framhäver blicken hos Dior. Karsh har bearbetat bilden så, att fastän den är svartvit finns det olika nyanser av den gråa färgen, vilket gör att det är lätt att se att hudtonen och kostymen är av olika färg.

Marino Testino

Mario Testino är en modefotograf som är känd för sina levande porträtt. Testino anses vara en mycket öppen person som likt en kameleont ostört har gått igenom många olika skeden av livet. Han anser att det inte är någon skillnad på att fotografera män eller kvinnor, eftersom vi alla är människor. Testino har under sin karriär tagit bilder på ett flertal kända personer som till exempel prinsessan Diana av Wales. (Hicklin, 2020)

Bild 5 Ljuset faller även intressant på denna bild tagen av Testino. Han har här lyckats kombinera visuellt tilltalande element. Bakgrundens mörka färger i kombination med den ljusa kostymen och den tydliga ljusslingan modellen har över huvud och axlar gör att bilden blir visuellt tilltalande. Därtill står modellen en bit från bakgrunden eller väggen, vilket skapar ett djup som ger ytterligare mervärde åt bilden.

Bild 6 Marino Testinos foto av den världsberömda tennisspelaren Roger Federer är ett klassiskt enkelt porträtt. Ibland anser jag det vara viktigt att simplificera alla element i en fotografering. Federer står framför en ljus vägg som i kombination med hans mörka kostym bildar en kontrast. Skulle Federer till exempel ha på sig endast den vita tröjan skulle inte bilden vara lika bra. Ögonen är skarpa och blicken är häpnadsväckande. Testino har fått fram detaljer i håret som ger textur till bilden.

Bild 5 Mario Testino, Ashton Kutcher, 2008

Bild 6 Marino Testino, Roger Federer 2006

Bild 7 Marc Amann, Alpine skiing, u.å.

Bild 8 Marc Amann, sport, u.å.

Marc Amann

I nedanstående bilder, till skillnad från bilderna ovan, har även ett aktivitetsmoment inkluderats utöver modellen. På detta vis är det lättare att urskilja vad modellens intresse eller syssla är.

Bild 7 Modellen har på sig en jacka eller fleece som redan antyder vad han ungefär gör eller vad aktiviteten i bilden är. I detta fall placerar fotografen skidan mellan kameran och modellen, vilket skapar ett trevligt djup i bilden. Skidorna i samband med armen bildar en triangel som ramar in modellens ansikte.

Bild 8 Marc Amann har lyckats att med hjälp av ett skyddsnät skapa en förgrund i bilden som både får åskådarna att se djupet i bilden samt ett slags visuellt rutverk. Amann har i mitten av bilden placerat en ruta där mest rörelse sker. Bilden uttrycker både den individuella och den kollektiva insatsen i spelet. Nätet ramar in spelarna på ett intressant sätt.

2.2 Porträttfotograferingens utveckling

Ordet fotografi kommer från frasen ”att rita med ljus”. Under den senare halvan av 1800-talet gick man från experiment med ljuskänsliga ämnen till kameror med film som då hade blivit vanligare för allmänheten att få tag på. I början på 1900-talet tog fotograferingen fart och det blev vanligare att fotografera och manipulera och titta på bilder runt om i utvecklade länder.

År 1981 kom den första digitala kameran. Det tog dock länge för datorer att utvecklas till en sådan nivå som också fungerade för foton. På det medicinska fältet blev bilden väsentlig för att utveckla medicinsk kunskap och för diagnostiserandet av sjukdomar. Idag finns det få ställen i världen där kameran och bilden inte har standardiserats. Kameran och bilden gjorde att man kunde fånga bilder på ett journalistiskt men även på ett konstnärligt sätt. Detta möjliggjorde lättare kommunikation av visuella idéer från en person till andra. Fabriker kunde exempelvis börja använda bilder på produkter i ett tidigt skede i produktutvecklingen. Dessutom användes bilder för att marknadsföra den färdiga produkten. Genom att förstå alla skeden i bildens skapande var det lättare, då bilden var klar, att manipulera den till det man ville att den skulle vara. (Allen & Triantaphillidou, 2010).

Enligt Blanc (2022) är porträttfotografering en genre inom fotografering som handlar om att fånga karaktärer, personlighet och identiteten hos en person eller flere. Dessa element är relativt konstanta även om porträttfotograferingen utvecklas kontinuerligt. Vissa fotografer gör porträtt till något konstnärligt och fritt medan andra fokuserar på till exempel identifikationsbilder. I polisens arbete är den primära funktionen att identifiera, det vill säga bekräfta en persons identitet. Malcolm (2004) skriver att för en av de tidiga porträttfotograferna, brittiskan Julia Margaret Cameron, började karriären och hennes

intresse för fotografering efter att hennes dotter och svärson gav henne en kamera år 1863. Hennes omtyckta porträtt anses ännu idag vara bland de mest beundrade viktorska fotografierna. Cameron hade inget intresse att grunda en kommersiell fotostudio. Istället engagerade hon vänner, familj och hushållspersonal i sina fotograferingar. Hon klädde ut dem till olika roller för att försöka uppnå moderna porträtt. Hon var inspirerad av 1400-talets italienska målningar och hon eftersträvade att visa skönhet i sina porträtt.

I all sin enkelhet handlar alltså porträttfotografering om att fotografera personer. Att fånga helheten av en individs personlighet på en bild i ett kort ögonblick kan vara en utmaning eftersom vi människor och vår miljö ständigt förändras. I porträttfotograferingen belönas vi med att se en specifik sida av personligheten som fångats i ögonblicket, men som påverkas av otaliga faktorer såsom känslor, humör, aktivitet, omgivning bland annat. (Kamps, 2011). Det finns också andra sätt att ta porträtt som till exempel att gå ut på gatan och där fotografera människor. Själv porträttfotografering på en gata kan resultera i fascinerande bilder då man stannar upp och iakttar vardagen. Fuqua & Biver (2010) påpekar att principer och tankesätt som att stanna, lyssna och titta innan man går över vägen också är nyckelord vid porträttfotografering.

3. FOTOGRAFERING AV MILJÖPORTRÄTT

3.1 Användning av bakgrunden

Enligt Kamps (2011) kan en väl vald bakgrund komplettera porträttet och framhäva modellen. Samtidigt kan en bakgrund även störa porträttet om den är stökig. I porträtt är människan den viktigaste. Lavine (2013) påpekar att ett miljöporträtt inte endast handlar om en modell eller ett objekt i bilden. Den visuella idén i kombination med modellens berättelse är grunden för att ta ett intressant och bra porträtt.

Enligt Hughes (2021) kan man placera modellen framför en färgad bakgrund i stället för en stökig bakgrund för att göra bilden lugnare och för att få modellen att sticka ut. Det som en professionell ofta gör är att iakta noggrant vad som är bakom modellen. Fotografen kan flytta sig för att ändra vinkel och få bakgrunden att fungera i harmoni med den som fotograferas. Färgen som modellen bär är ofta ett sämre val att applicera på valet av bakgrundsfärg.

Bild 9 Connor Hibbs, Portraits, u.å.

3.2 Arkitekturens element

Vissa byggnader är intressantare än andra. Arkitektoniska linjer och former utgör element som vid rätt användning kan bilda ett bra och iögonfallande porträtt. Ett stort plus kan vara ljussättningen i denna typ av bilder. Den kan fungera som glasysyr på en kaka. Redan på vägen till fotograferingen lönar det sig att ta en titt på miljön som leder upp till fotograferingen. Vid fotografering av en person vid ett kontor är sannolikheten att porträttfotografen passerat den bästa platsen på väg till kontoret. Då det kommer till inramning av din modell kan dörrar, fönster, konst och hallar göra all skillnad. (Safko, 2021)

Bild 10 Thomas Leuthard, Utan titel, 2014

3.3 Andra komponenter i sammansättningen

Fotograferingen blir också mer intressant om fotografen till exempel inför ett objekt som är relaterat till modellens omgivning. Bäst är det om det genast kan anknytas till modellens berättelse. Modellen som fotograferas är tredimensionell, men så fort personen fotograferas blir hon tvådimensionell. Lavine (2013) har fotograferat en IT kille i ett serverrum och har med några enkla knep gjort bilden intressant. Han påstår att om man sätter modellen intill serverna och fyller bakgrunden med dem så finns det inget djup i bilden vilket leder till en uppfattad tvådimensionell bild. I stället kan man placera serverna till vänster och sedan modellen till höger vid en gång som fortsätter bakom honom. Lavine tipsar fotografer om att alltid tänka i lager och fundera på djupet i bilden. (Lavine, 2013)

Bild 11 Kathleen Lavine, IT guy, 2013

3.4 Naturen i arbete

Lavine (2013) påstår att det i naturen finns alla element som skapar en bra bild. Löv, grafiska element, rader av träd och naturens mångfald av färger kan skapa inramningen i bilden. Höstens rödgula löv och blommornas färgrikedom kan också bidra till tacksam inramning av en bild. Det är därför viktigt för fotografen att titta sig omkring och noggrant iaktta alla dessa faktorer innan fotograferingen. Det ger ett mervärde till bilderna att också inkludera de faktorer som den porträtterade berättar om. Möjligheterna i en miljöfotografering är oändliga och de tar endast slut då kameran stängs.

Modellen kan till exempel också sitta på en sten eller kasta naturens element upp i luften för att få åskådaren att lätt fantisera sig till ett liknande scenario. Om man försöker få med så mycket av bakgrunden som möjligt kan det vara lönsamt att ha ett objektiv som är vidvinkligt. Genom att använda solens ljus tidigt på morgonen eller på kvällen ger solen ett mjukt trevligt ljus på modellen. (Bailey, 2022)

Bild 12 Kayla Ivey, Wedding, 2023

3.6 Håll det simpelt

Då man tar ett porträtt är det viktigt att först skapa en bekväm och öppen atmosfär som gynnar samarbetet med modellen. Fotografen bör respektera modellens gränser men även ge mod för att utforska unika och autentiska bilder som speglar modellens personlighet. Som exempel på det första steget tar Lavine (2013) upp en fotografering med en modell som har en stor ormsamling. Fotografen får här en chans att se vad modellen är bekväm med att göra och hur hon ser ut när hon gör det. Om ormarna måste stanna i en glasbur så kan man fundera på hurudana porträtt man då kan ta. Men om modellen kan hålla i ormarna, så kan de kanske placeras runt halsen eller armarna. I början av det andra exemplet skriver Lavine (2013) att det är här som personen verkligen funderar på varför hon tar just den här bilden. Ifall det finns objekt som är viktiga i modellens berättelse lönar det sig att till och med placera ut dem runt modellen. Det är ett bra och säkert sätt att få berättelsens tyngdpunkt betonad. I ormbilden räcker det med ormarna och personen för att få fram en berättelse. Det tredje steget handlar om ljus. Det lönar sig att alltid ta reda på hurdant befintligt ljus platsen har. Efter det kan man ställa frågan om det går att lägga till ljus på ett eller annat sätt. Om personen inte skulle kunna hålla i ormarna utan de skulle vara i en glasbur skulle ljussättningen vara annorlunda och mera komplicerad. Det sista steget Lavine nämner är bakgrunden som utgör allting som finns bakom modellen och kanske även framför. I ormbilden valde Lavine att använda sig av en simpel bakgrund som råkade komplettera ormarna och modellen. (Lavine, 2013)

3.7 Förtroende och kommunikation

Det är viktigt vid första kontakten med en modell att bilda en relation med personen som fotograferas. Undvik gärna att skifta fokuset från personen till dig själv. Till exempel kan man fråga vad personen jobbar med eller vad hon har för hobby. Kroppsspråket är också viktigt då man möter en modell för första gången. Genom att veta att modellen känner sig bekväm är det lättare att föra diskussionen vidare. En annan sak att undvika är begreppet ”nej” i sammanhang. Försök att vara så positiv som bara möjligt. (Reddy, 2023)

För att ge en personligare kontakt i bilden är även fokus på ögonen viktig och det är bland det första en åskådare lägger

märke till, och ögonen bör vara i fokus och gärna fånga reflektioner av ljus. Ljuset ger mera liv i ögonen på modellen. (Lavine, 2013)

3.8 Fånga känsla

En känsla kan också vara en berättelse, om man lyckas fånga den till exempel en tår som rinner ner för en kind eller ett vinnarrop från en rugbymatch. Men det är inte lätt för alla att vara sårbara och visa känslor på beställning. Människan har en tendens att hålla uppe någon slags gard som gör det omöjligt att fånga en känsla eller flera känslor. Därför är det viktigt att kunna samtala. I bästa fall visar modellen redan känslor då hon kommer till fotograferingen. Men det kan också ta tid att få fram dem. Skratt kan komma ganska naturligt då en del personer är nervösa inför fotograferingen. Skrattet kan man använda till sin fördel. Huvudställningen hos modellen kan också ge olika budskap. Håller modellen sitt huvud nedåt lutat kan man anta att hon är betänksam eller ledsen. I motsats till neråt så kan modellen också hålla huvudet högre upp och se på något ovanför fotografen, vilket kan visa hopp eller drömmar. (Lavine, 2013).

3.9 Porträttera rörelse

Genom att veta hurdan utrustning fotografen har och hur den egna utrustningen fungerar underlättar det vid porträtt med mycket rörelse. Om en person rör sig i en viss riktning och fotografen redan vet om var modellen kommer att vara kan man förbättra sina chanser att ta en bra bild. Komposition är också viktig under en rörlig fotografering. Autofokuset som fotografen använder rekommenderas vara på kontinuerligt läge på kameran. (Coppola, 2023)

Enligt Lavine (2013) är rörelser så väl som känslor ett starkt sätt att fånga uppmärksamhet. Det kan vara svårt att veta om modellen är villig att hoppa ner från en sten eller simma i simbassäng. Det skadar inte att fråga. Om fotografen har idéer som ser bra ut kan det löna sig att berätta för modellen om dem. Då kan tankar och visioner hos bägge användas och kombineras. Det kan också ge bra resultat om fotografen frågar modellen om hon kan utföra en simpel vardaglig handling.

4. LJUSSÄTTNING

4.1 Igenkännande av bra och dåligt ljus

Van Niekerk (2013) skriver att fotografering är ett mycket brett ämne, som gör att det är svårt att exakt slå fast vad bra respektive dåligt ljus är. Fotografen och betraktaren har här möjlighet att definiera och välja själv om de tycker om ljuset eller inte.

I **bild 13** (till vänster) är ljuset sämre än i **bild 14** till höger där solljuset belyser hela ansiktet någorlunda jämnt. I **bild 13** är modellen svängd mot mig men har huvudet lite svängt till vänster från åskådarens perspektiv. Hon är placerad i en vinkel med solen så att hennes näsa bildar en skugga som ser klumpig ut. Skuggan i bilden gör så att hennes näsa ser bredare ut än vad den är i själva verket. Användningen av det befintliga ljuset var enligt mig inte bra på denna bild. **Bild 14** representerar bättre användning av ljus. Solen faller på modellen från höger ur åskådarens perspektiv. Hon är svängd vilket också gör att skuggorna är behagligare i hennes ansikte.

Bild 13 Eric Söderström, Pihla, 2023

Bild 14

4.2 Artificiellt ljus

Flint (2017) påpekar att all vanlig typ av fotografering behöver någon typ av ljus. Blixtljuset är inom fotografering unikt, chockerande och abrupt. När en blixt avfyras sker något snabbt både i blixten och hos den som blir fotograferad. Blixtljus är viktigt för att komplimentera belysningen. Vissa påpekar även att en blixt nästan kan ha samma effekt som exploderande fyrverkerier eller så kan den till och med liknas med ett skott som avfyras. En blixt kan med andra ord vara oförutsägbar. Fotografering med blixt grundar sig i önskan på att få veta mer, att få en glimt av det som annars inte går att se. Den fotograferade personen utelämnar sig och mister kontrollen då den stiger framför kameran. (Flint, 2017)

4.3 Färgtemperatur

Enligt Arena (2013) är färgtemperaturens syfte att bestämma hur kallt eller varmt en ljuskällas ljus är. Vitbalansen i kamerans inställningar hjälper till att justera färgtemperaturen i bilden. Då miljön som fotograferas upplevs vara för kall, kan den göras varmare med hjälp av inställningen. Samma sak om bilden upplevs vara för varm kan den kylas ner med hjälp av denna funktion i kameran. Passande ljusbalans är viktig för att skapa ett porträtt med en temperatur som stöder bildens budskap.

Då en modell fotograferas är det viktigt att färgtemperaturen är korrekt, så att hudtonerna ser realistiska och naturliga ut. Om till exempel lamporna eller blixten fotografen använder i en fotografering är för varma, måste också hudtonen justeras till det varmare så att den passar ihop med omgivningen. Samma sak gäller om fotografiet är för blåaktigt eller kallt. Om det inte är din intension att göra onaturliga hudtoner är det viktigt att fundera på färgerna i din modell. Vid fel redigering kan modellen uppfattas som sjuk eller märklig om nyanserna i hudtonerna är fel. (Vasilev, 2023)

4.4 Ljus, riktning och reflektion

Enligt Arena (2013) finns det fem olika faktorer han alltid funderar på när det kommer till ljus. Riktning, varifrån kommer ljuset - framifrån, bakifrån eller från sidan? Ljusets positionering spelar en stor roll i hur modellen ser ut. Bildandet av former och textur i den porträtterade beror delvis på hur blixten placeras. Denna princip kan såklart också tillämpas med naturligt ljus. Arena, (2013) skriver i sin text att han alltid säger till sina studerande: ”Om du vill skapa intressant ljus, måste du skapa intressanta skuggor. Så, titta på ljuset och tänk på skuggorna”. Skuggor är viktiga för att skapa en känsla av djup i bilder. Då vi ser på en skärm eller ett utprintat fotografi, uppfattar vi det som tvådimensionellt. Med hjälp av skuggor och geometri uppfattar vi bilden tredimensionell. Olika former som är större kan vi uppleva vara närmare, och de former som är mindre längre bort. Skuggorna informerar tittaren om hurudan form modellen eller objektet har. Genom att placera en modell i mitten av ett rum och föra ljuskällan runt modellen eller objekten kan man se hur skuggorna också byter plats och storlek. Avståndet mellan modellen och ljuskällan är också viktigt. Skuggorna ser olika ut beroende på om blixten är nära eller längre ifrån modellen. (Arena, 2013)

Arena (2013) påpekar att om ljuset går direkt på modellen eller objektet ger det olika effekter beroende på ljuskällan. Direkt, diffuserat eller reflekterat ljus är alla betydelsefulla skillnader i hur modellen lysas upp. Förutsatt att ljuset träffar modellen direkt skapar det ofta i skuggorna hårda kontraster och vassa kanter. Solljus och kamerablixtens ljus räknas också som direkt ljus förutsatt att det inte är molnigt. Det mjukare ljuset föredras ofta hos fotografer. Diffuserat ljus passerar något halvtransparent på vägen till modellen eller objektet.

Detta ljus kallas även mjukt ljus. Denna form av ljus gör skuggornas kontrast lägre och kanterna mjukare än direkt ljus. Mängden diffusering kan resultera i minimal mängd skuggor. Moln är ett bra exempel på naturligt förekommande diffusering av naturligt ljus, solljus. Det är vattenångan i molnen som gör att solljuset studsar runt och kommer till modellen från flera olika vinklar samtidigt. Reflekterande ljus studsar från en yta som inte är genomskinlig före det träffar modellen. En byggnads betongväggar kan fungera som en reflektor då solen skiner ute. Reflekterat ljus är också mjukare än direkt ljus. (Arena, 2013)

Det bästa med naturligt ljus är att det finns så gott som överallt. Det är helt gratis och man behöver inte bära det med sig. Kelby (2019) påpekar att det finns en viktig sak vi måste akta oss för då vi fotograferar utomhus och det är högdagarna. Alltså de delar av bilden som är vita och ljusast blir ofta överexponerade. Det betyder att pixlarna som vanligtvis finns på bilden (om exponeringen är korrekt) är borta och informationen på de platserna försvinner. Vid print av en överexponerad bild saknar pappret färg på de ställen som är för ljusa. Detta stämmer också med för mörka platser i bilder.

5. PROCESSEN

5.1 Arbetssätt

Vid varje fotografering har jag haft med mig en reflektor, min kamera och en blyxt med ett paraply. Alltid innan en fotografering har jag kollat på liknande bilder på internet för att ge mig inspiration. Viktigt för mig har varit att först diskutera med modellen jag fotograferar. Att berätta om mina projekt och hur jag föreställt mig att bilderna skall bli. Samtidigt som vi diskuterat har jag byggt upp min blyxt. Efter det har jag tagit några testbilder för att göra slutliga justeringar på styrkan och på blyxten samt positioneringen av den. Under fotograferingen har jag bett modellen att göra vissa saker som jag sett i mina inspirationsbilder. Jag har försökt uppnå en del bilder exakt med samma posering och bildteknik som inspirationskällorna. Slutligen har jag improviserat och sagt att modellen skall göra olika saker och då har jag kanske försökt uppnå en mer extrem look i mina bilder. Ibland har det lyckats och ibland inte.

Bild 14 Eric Söderström, Georgia, 2021

Annie Leibovitz använder sig av både naturligt ljus och blyxt. Leibovitz anser att det inte är fullständigt möjligt att fånga en person på bild. Hon påstår att det är extremt viktigt att iakta och ta till sig det naturliga ljuset och dess egenskaper. Då Leibovitz far till en fotografering tar hon så lite utrustning med sig som möjligt, för att inte göra saker mer komplicerade än nödvändigt. I Leibovitz tidiga karriär sade hon att genom att gå ut och prova på saker lär man sig mycket. Sist och slutligen försöker Leibovitz att få hennes bilder att se ut som om de var naturligt belysta. (Lewis, 2020)

Bild 15 Annie Leibovitz, Lionel Messi and Cristiano Ronaldo, 2022

5.2 Kommunikation och bokningar

Då jag väl hade fått min idé för examensarbetet gjorde jag upp en tidtabell och satte deadlines för mig själv. På mitt schema kunde det till exempel stå: planering, fotografering och editering. Därefter skickade jag ut ett infomeddelande på Facebook. Meddelandet gick ut till grupper där fotografer söker modeller och vice versa. Jag fick genast napp och hastigt fylldes min kalender med modeller som gärna ville ställa upp. Det blev då fråga om att sortera och fundera ut vilka modeller jag skulle tacka nej till och vilka jag ville använda i mitt examensarbete. Nedan är det meddelande jag lade upp.

”Hej mitt namn är Eric Söderström. Jag gör för tillfället mitt examensarbete i fotografering för Yrkeshögskolan Novia. Jag söker efter modeller som skulle vilja ställa upp på mitt projekt. Jag kommer att fotografera i Helsingfors med omnejd under tiden januari - februari. Ingen tidigare erfarenhet behövs. Jag söker efter riktiga människor i olika åldrar.”

Efter att jag hade fått svar av en mängd olika och möjliga modeller svarade jag följande:

”Hej, tack för att du tog kontakt. Det här projektet handlar om mörkret i Finland och vad du gör för att motverka det. Har du ett specifikt intresse eller en hobby som hjälper dig under vintern? Jag försöker visualisera detta intresse/hobby i de bilder jag tar. Vi kommer också att göra detta i naturligt ljus eller blytljus. Du kan också välja en miljö som är viktig för dig och där du tror att bilden kommer att se bra ut. Berätta gärna för mig vad du har som kan lindra känslan av mörker i Finland”.

Det var stor variation i svaren jag fick. Vissa hade som intresse att gå på promenader och andra tyckte att det som bringar ljus i mörkret är att lyssna på ljudböcker. Jag kunde ganska snabbt kategorisera modellerna i grupper. Ett vanligt tema var att röra på sig på sätt eller annat. Efter meddelandena bokade jag ett datum för de som jag ansåg passa in i mitt projekt. Snabbt hade jag cirka tjugo personer som jag med säkerhet skulle fotografera i Helsingfors endast.

5.3 Preliminär plan

För att det skulle vara lättare för mig att utföra mitt slutarbete gjorde jag upp en tidtabell. Den försökte jag följa så noggrant jag bara kunde. Det hände flera gånger att jag måste byta på några block i den eftersom mina modeller inte alltid hade möjlighet att träffas då jag hade det. I det stora hela utgjorde min plan en bra helhetsbild över hur jag skulle fortskrida.

5.4 Möten med modellerna

Cecilia Holmström

Cecilia ställde gladeligen upp som modell för mitt projekt när hon blev tillfrågad. Hon anser att vinterbad gör gott för henne. Hon har badat regelbundet i snart åtta år. Vi hade mycket kontakt per telefon innan fotograferingen och vi diskuterade bland annat om jag själv skulle delta i badandet eller inte. Hon delade med sig av en packlista ” vattenflaska, sockor på fötterna, simbyxor, mössa, badrock och handduk”. Tanken på att vinterbada upplevdes som obehaglig för mig eftersom vattnet är iskallt, och jag hade inte vinterbadat tidigare. I skrivande stund har det dock blivit en regelbunden rutin som jag har Cecilia att tacka för.

Vi kom överens om att fotograferingen skulle ske vid Strandis i Larsmo. Jag promenerade till hennes frisör-salong och sedan åkte vi tillsammans till Strandis. Vi småpratade under färden. Väl framme ställde jag upp min belysning på en brygga intill vaken och bastun. När jag var klar gick min modell in för att byta om till simdräkt. Vi tog bilder i kronologisk händelseordning vid vaken, på väg ner i vaken och i vaken. Efter att ha fotograferat en stund bytte jag om för att också prova på att vinterbada. Först gick jag i bastun där andra vinterbadare satt och diskuterade veckans händelser och skvaller. Efter en kort uppvärmning tog jag första doppet. Det var verkligen iskallt och jag var kvickt uppe ur vaken igen. Väl tillbaka i bastun fylldes jag av en skön känsla i hela kroppen och en klarhet i huvudet som jag inte upplevt tidigare. Jag upprepade processen med dopp och bastu fyra gånger och trivdes med gemenskapen och människorna. Detta vill jag göra på nytt i framtiden, tänkte jag.

”Om det en gång är kallt och mörkt, varför inte besegra vintern?” - Cecilia Holmström

George

Under fotograferingen med Cecilia fotograferade jag även George då han simmade tvärsöver vaken till en iskant. Belysningen, färgerna och kontrasten var unika och jag ville fånga just detta på bild. Jag hojtade för att fråga om jag kunde fota honom också, och jag fick ett jakande svar.

Johannes Klemets

Johannes och jag kom överens om att träffas vid trampolinparken i Jakobstad. Han är en aktiv person som rör på sig extra mycket även under vintern. Då tränar han volter och rörelser på trampolin för att kunna göra dem utomhus på marken på somrarna. Jag tog med mig en assistent, då jag var osäker på om blixten jag tänkte använda skulle hållas på fötter i en trampolinpark. Vi började med att bygga upp blixten medan Johannes värmdes upp och testade olika volter. Då blixten var klar testade vi ljussättningen och ställde in kameran som jag ville ha den. Efter det fotograferade jag olika vinklar och hopp. Till sist testade vi även att ta en bild som jag i början av sessionen ansåg skulle bilda en stark visuell komposition.

”Akrobatik specifikt på trampolin är något som möjliggör rörelser som jag vanligtvis tränar utomhus på gräsmattan under somrarna. Att återvända till trampolin på vintrarna ger motivation att upprätthålla kroppen i skick tills sommarn.” - Johannes Klemets

Sonja Ohra-Aho

Sonja och jag träffades vid den nybyggda farfarsbron som går från Fiskehamnen över till Blåbärslandet i Helsingfors. Sonja tränar de flesta dagar i veckan, och på vintern besöker hon ett utomhusgym på Blåbärslandet när förhållandena tillåter. Instruktionerna jag gav till henne var att träna som hon vanligen skulle göra och att inte bry sig om kameran eller mig. Detta lyckades bra och jag gick nöjd hem.

”Det finns inget som slår känslan av ett bra träningspass i vinterkylan.” - Sonja Ohra-Aho

Nathaniel Mabinda Kinzumba

Nathan är 11 år gammal, älskar fotboll, och var ivrig att ställa upp. När vi träffades innan fotograferingen kunde han inte hålla sig från att uttrycka hur exalterad han kände sig. ”Eric, vi kommer att göra så coola bilder”. Väl på fotbollsplan började förberedelsen med att skotta snö, en ruta på sju gånger sju meter. Detta gjorde jag för att få fram den gröna färgen i gräset och på det viset bättre föra fram en känsla av en fotbollsmiljö. För att spara tid började vi med bilder där han var stilla och

låtsades sparka bollen in i mål. Men bilderna såg falska ut. Vi beslöt oss därför att spendera mera tid på planen. Nathan skulle sparka bollen på riktigt mot mål, vilket ledde till mera genuina bilder som fångade stunden.

”Fotboll är min favorithobby och sport, jag tycker om att spela så jag kan bli proffs en dag. Det är också roligt att spela med mina kompisar och att vara med i matcher. Jag tycker om att göra mål”.

- Nathan Mabinda Kinzumba

Emilia Karell

Emilia är en landsbygdsflicka uppvuxen på Anta gård i Sjundeå. Vi känner varandra sedan tidigare. Vi beslöt att träffas på familjens gård där hon bor i en avskild torparstuga. Hästar och traktorer har utgjort en stor del av hennes liv, vilket bestämde omgivningen för fotograferingen. Trots att hon brutit armen tidigare i veckan insisterade hon på att delta i fotosessionen. Vi tog några bilder vid traktorn och så fortsatte vi med bil till hästen. Emilia tog av hästens vinterskydd och ledde ut den i hagen. Det blåste hårt och det var mitt på dagen och himmeln var molnfri. Ekipaget gick runt i hagen, och jag fotograferade dem när de var på lämpligt ställe för mig.

”Att rida ger mig möjligheten att leva i stunden”.

- Emilia Karell

Jukka Virtanen

Jukka och jag hade kommit överens om att träffas vid hans lägenhet i Vanda. Han hade redan pekat ut en plats på kartan där vi skulle fotografera. Han berättade att han skulle delta i något som jag inte hört talas om tidigare - en springtävling med yllesockor på fötterna i stället för skor. Han var avslappnad och glad under fotograferingen. Jag bad honom hålla i sin cykel på olika sätt och svänga sig åt olika håll. I denna fotografering använde jag också blix.

”På vintern håller motion och cykling mig aktiv”.

- Jukka Virtanen

Emanuel Batumamene

Emanuel är en ung man bosatt i Esbo. Han tycker om att designa och sy kläder. Vi träffades i hans lägenhet där jag organiserade omgivningen för att avlägsna störande faktorer som kunde försämra bilden. Vi beslöt oss för hans naturliga plats vid symaskinen, och jag placerade blixten utanför fönstret intill den. Det hängde en stor platt högtalare som en tavla på väggen bakom honom som jag beslöt att svänga horisontalt eftersom den skar in på hans porträtt från vinkeln jag sökte. Vi flyttade även på klädställningen som var för nära intill arbetsbordet.

”Att sy gör mig glad eftersom jag får utlopp för min kreativitet”. - Emanuel Batumamene

Ferdi Çollaku

Ferdi arbetar i mediebranschen och bor i Helsingfors. Vi träffades på stadsbiblioteket Ode i Helsingfors där han spenderar mycket av sin fritid. Biblioteket utgjorde en passande miljö för bilderna eftersom han ville visa att böcker engagerar honom. Innan vårt besök kontaktade jag biblioteket för att be om tillåtelse att få fotografera där. Ferdi var lätt att jobba med som modell. Han var glad, ivrig, extrovert och betedde sig naturligt framför kameran. Jag förstod att han hade tidigare erfarenhet som fotomodell. Vi kom bra överens och hans humor fick mig ofta att skratta och att trivas med arbetet jag utförde. Det mest utmanande var att undvika andra människor i bilderna eftersom biblioteket är en offentlig byggnad och har många besökare. Det var svårt för mig att välja bild på Ferdi eftersom han hade en naturlig bekvämlighet och utstråling framför kameran och alla bilder blev bra.

”Att läsa böcker på vintern är som att svepas in i en litterär kokong där orden dansar som snöflingor och förflyttar dig till magiska världar medan världen utanför sover i iskall frid. Det är en fridfull flykt från vinterns kyla, en chans att ge näring åt sinnet och själen med värmen från fångslande berättelser. Så, mina vänner, ta en bok, mys vid brasan och låt sidorna transportera dig till extraordinära platser medan snöflingorna virvlar utanför.” - Ferdi Çollaku

Tilda Kauhanen

Tilda Kauhanen är en vuxen dansare som också tidigare fungerat som modell för andra människors projekt. Hon hade meddelat mig att hon gärna önskade några bilder efter att jag redigerat dem samt låtit trycka min bok. Tilda hade just dragit en danslektion innan jag steg in i studion i Sörnäs. Medan jag satte upp min blyxt testade hon olika poseringar. Vi började fotografera och efter en liten stund sade hon ”skulle det inte bli bättre om mina armar syntes?” Hon tog av sig sin svarta tröja och utan den blev bilderna genast bättre.

”Dansen tar vinterns mörker och ger värme till kylan”.
– Tilda Kauhanen

Janina Blomqvist

Janina Blomqvist är en tjej på 16 år. Hon har konståkt i ca 10 år och brinner starkt för det. Att röra sig på isen gör henne glad. Vi fotograferade i ishallen i Jakobstad där hon regelbundet tränar. Först bad jag henne sätta på sig sina träningskläder för att värma upp medan jag byggde upp min blyxt och gjorde alla inställningar som behövdes. Efter att hon åkt skridskor en stund tog jag ett par testbilder, som jag visade henne. Efter det var hon ivrig att sätta i gång iklädd sina tävlingskläder. Hon snurrade runt mig snabbt och lätt och vi fotograferade i ungefär 30 minuter.

”Jag gillar känslan av att vara på isen. Alla andra tankar försvinner så fort jag kliver på isen”. - Janina Blomqvist

Jenny From

Jenny är en ung kvinna från Jakobstadsregionen. Vi träffades på en osaltad och osandad väg. Medan vi förberedde fotograferingen berättade hon ivrigt om sina siberiska husky-hundar, hur gamla de är, deras karaktärer och deras program under veckan. Hon hade med sig en hundkälke som hon plockade ut från bilen och till vilken hon kopplade fast hundarna. Hon åkte av och an på den lilla vägen. Själv sökte jag olika platser och fotograferade när hon och hundarna åkte förbi. Jag hade satt upp min blyxt med paraply för att bättre lysa upp henne och hundarna.

”Det finns ingenting bättre än kärleken till hundarna och allt det vi gör tillsammans”. – Jenny From

Daniel Skeppar

Daniel studerar till musiker vid Novia i Jakobstad. Det var därför lämpligt att stämma träff med honom på Campus Allegro för porträttfotograferingen. Han är en erfaren gitarrist, vilket blev temat för fotograferingen. Före vi träffades hade jag föreställt mig en specifik bildkomposition, som dock misslyckades på grund av ett flertal faktorer. Den svåra och enkelriktade belysningen på campus kombinerat med elever och objekt i bakgrunden ledde till att jag måste ge avkall på att förverkliga den bild jag visualiserat. Till slut hittade vi en lugn stund vid en simpel bakgrund i aulan på campus där jag lyckades ta bra bilder.

”Mornarna känns extra tidiga under vintern, extra mörka, extra kalla, men musiken får mej att glömma bort alla små problem och gör dagen lite lättare”. – Daniel Skeppar

Benjamin Nordberg

Benjamin Nordberg är fotograf och går på samma utbildning som jag. Han sade att han gärna är med i mitt projekt. Benjamin älskar att åka skidor. Vi begav oss i väg till ett skidspår nära UPM i Jakobstad. Vi fotograferade en stund och ganska snabbt hade vi en liten publik som stod och tittade vad vi sysslade med. Då tänkte jag att nu kommer någon att klaga på oss. Tvärtom så berömde de oss och var nyfikna på vad vi gjorde. Till sist tog jag några bilder på Benjamin då han stod och lutade sig mot bilen med skidorna bredvid sig.

”Förutom mörkret för ju vintern också ofta med sig snö, något som för mig lyser upp tillvaron på flera plan”.
– Benjamin Nordberg

Johan Söderström

Johan bjöd in mig till ett gym i Gårdsbacka som kallas Kontulan Kuntokellari. Gymmet befinner sig i en bunker fyra våningar under marknivå. Efter vi bytt om sökte vi bästa platsen för bilden. Bunkerväggarna är asymmetriska betongväggar och taket säkert 6 meter högt. Jag spenderade tid på att ställa in min blyxt för den rymliga, karga miljön, medan Johan värmdes upp för att göra marklyft. Då allting var på sin plats tog jag och kol-

lade blyxtens styrka. Jag lät honom lyfta som vanligt och fotograferade medan han gjorde sina träningssatser. Jag ville inte störa honom i hans ritual. Han ökade gradvis vikten för att ”ge allt”. Processen var den samma för övningar vi gjorde på andra områden i gymmet. Endast rörelserna avvek. Vi avslutade med en tripod roddövning för ryggen där Johan lutar sig mot en bänk med ena handen och lyfter en tyngd från golvet till höfthöjd med den andra handen.

”Mörkret tynger, och att lyfta tyngder hjälper att lyfta mörkret” - Johan Söderström

Victoria Lampa-Ahlholm

Victoria är musiker och studerar också vid Yrkeshögskolan Novia i Jakobstad. Visionen jag hade för bilder av henne var att vi skulle fotografera i Schaumansalen. Väl där tog vi fram en mikrofon och Victoria satte på musik från telefonen och började sjunga. Hon sjöng under hela fotograferingen. Ibland ville jag bara sätta mig ner och lyssna eftersom jag inte allt för ofta får uppleva en privat konsert. Till sist testade vi en mer alternativ miljö där hon satt i publiken och sjöng.

”Sången är det jag använder för att uttrycka sådant som inte går att uttrycka enbart i ord. Det är något jag vänder mig till för att få utlopp för känslor som annars fastnar i min kropp. Det är en förlängning av mig själv, något som berör och som jag berörs av”.
– Victoria Lampa-Ahlholm

Otto Häggblom

Otto är en 11-årig kille som tycker om att spela ishockey och andra lagsporter. Han var ivrig att genast sätta i gång och frågade mig snabbt vad han kunde göra och vad han skulle ha på sig. Han cirklade runt och sköt flera skott mot mål vid varje varv. Bakom målet kände jag mig aningen nervös då skotten kom flygande.

”Ishockey är action, det gillar jag. Hockey ger mig glädje och spänning, men framför allt att få spela, uppleva. Vinna, förlora med mina kompisar är det bästa”. - Otto Häggblom

Kim Hanhisuanto

Kim är egenföretagare som på fritiden spelar ishockey 4-5 gånger i veckan. I ishallen bad jag Kim att åka skridskor snabbt emot pucken och skjuta mot målet då jag fotograferade. Vi testade också ett scenario var han föreställde sig att två spelare från motståndarlaget var på väg att ta pucken före honom. Då skulle han bromsa in häftigt med pucken vid sin klubba. Bilderna på det senare alternativet blev enligt mig mycket bra.

”Kort och gott är det väl gemenskapen, att kriga tillsammans i rinken och att känna mot -och framgångar som ett lag. Jag har hållit på med det i 27 år. Det har blivit mera en livsstil, kan inte tänka mig ett liv utan hockey”. – Kim Hanhisuanto

Walter Östman

Walter går i nionde klass i Oxhamns skola i Jakobstad. Hans stora intresse är jakt. Ingen annan i familjen har samma intresse. Han fick det av sina farföräldrar. Vi fotograferade i utkanten av staden i en skogsdunge, som var ett stenkast från hans hem. Hela familjen kom med och höll oss sällskap under fotograferingen. Walters mamma fungerade som assistent, då hon ofta hjälpte till med klädbyte etc. Slutligen tog vi några bilder med hans jakthund vid en övergiven lada.

”Jakt är för mig en kombination av spänning, gemenskap, naturupplevelse och naturligtvis kaffipauserna. En hobby som suddar ut generationsgränserna”. - Walter Östman

Cajsa Sundqvist

Cajsa är intresserad av bilar. Hon jobbar på Franks måleri. Hon spenderar mycket tid i garaget skruvande på sin bil. Vi drog fram hennes silverfärgade BMW som hon för inte så länge sedan körde omkring med. Nu har bilen ett elektriskt fel som hon försöker lösa. Jag fotograferade henne i olika miljöer då hon meckade på sin bil.

”Att bygga på min projektbil hjälper mig att få utlopp för min kreativitet. Det är ett sätt att komma bort från den enformiga vardagen och hjälper mig att få den mörka vintern att kännas kortare”. – Cajsa Sundqvist

Yasmine Fagerudd

Yasmine går på kosmetologlinjen vid Optima i Jakobstad. Hon tycker mycket om att åka snowboard. I Jakobstad finns en backe som kallas Roskisberget där vi hade stämt träff. Berget var stort och vi möttes uppe på toppen. Yasmine sade att ”nu får du helt bestämma vad jag skall göra – jag litar helt på dig”. Vi fotograferade en stund och jag blev mycket förvånad över hur bra bilderna blev. Avslutningsvis bad jag henne åka några åk samtidigt som jag tog bilder. De misslyckades helt. Dock fick jag några mycket fina bilder då hon korrigerade bindningarna på brädan.

”Här känner jag frid som om hela världen stod still”. – Yasmine Fagerudd

Tora Tarvos

Tora är en 93-årig kvinna som bland annat ofta sitter och stickar hemma i sitt egna hemshus. Hon brukar se på TV och sticka samtidigt. Då vi träffades, och efter att vi suttit en stund och pratat, sade Tora ”och nu till arbetet”. Då tog jag fram min kamera och satte fram min blix. Hon tog fram ett par halvfärdiga sockor och började sticka. Hon berättade något roligt och då började hon skratta. Detta fastnade på bild. Efter fotograferingen tog Tora fram en fotobok som jag sakta bläddrade igenom medan hon lagade köttbullar och mos till mig. Tora ville citera Karin Erlandsson:

”Man stickar inte för att man vill vara ensam, man stickar för att ensamheten blir mindre”. – Karin Erlandsson

5.5 Urval och editering

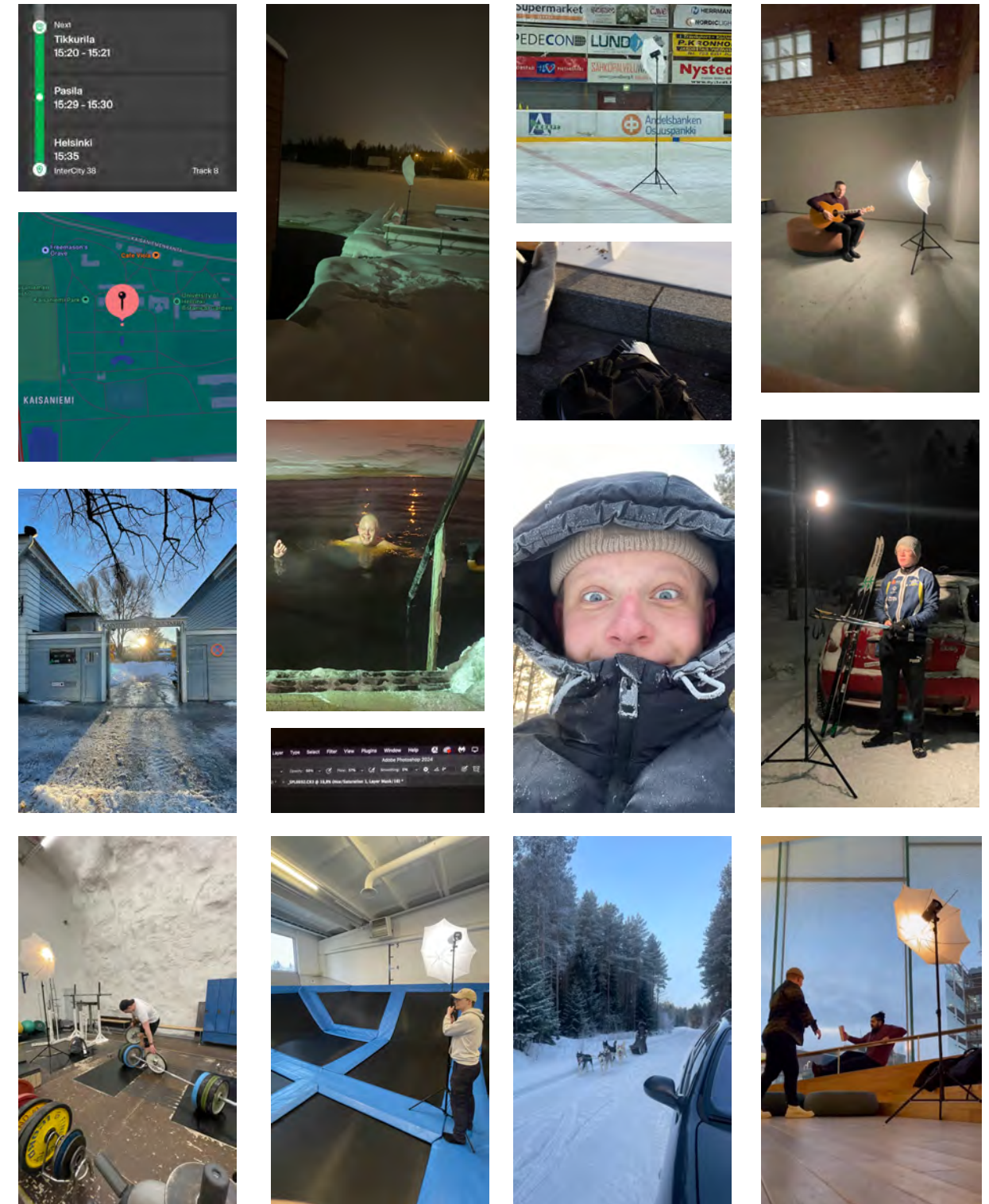
5.5.1 Lightroom

Efter fotograferingarna importerade jag bilderna till applikationen Adobe Lightroom där jag först gjorde ett preliminärt urval. Jag valde de bilder som enligt mig såg bäst ut och som hade alla kriterier för ett lysande porträtt. Jag gick sedan tillbaka och kollade igenom alla bilder igen för att vara säker på att jag verkligen ännu stod för de bilder jag valt. Dessutom valde jag att vänta några dagar för att återigen gå igenom alla bilder för att ha så nya ögon som bara möjligt, och för att vara hundra procent säker på att mitt urval inte saknade grund. Ibland var det lätt att inse att just den bilden ville jag ha då jag kollade på datorn. Ibland var det svårt. Jag gjorde alla grundläggande inställningar först som ljussättning, högdagar, kontrast, ljusbalanser och mättnad med mera. Efter detta steg tog jag in de bilder jag ansåg bäst representera min vilja och stil till applikationen Photoshop.

5.5.2 Photoshop

I Photoshop gjorde jag platsspecifika justeringar såsom ljuset i ansiktet, och om någon bild hade för mycket eller för lite detalj eller ljus, så korrigerade jag det också. Hudtonerna i bilderna valde jag också att redigera i Photoshop. Då jag ansåg att bilderna var någorlunda färdiga satte jag in olika mängd skärpa på dem och sparade bilderna. De sista finslipningarna gjorde jag i Lightroom. På detta sätt ändrade jag ibland vissa färger i bilderna. Vissa bilder är även expanderade med hjälp av artificiell intelligens.

Nedan är några processbilder från hela mitt projekt.

6. LÄRDOMAR OCH REFLEKTIONER

Inom ramarna för mitt examensarbete anser jag att jag lärt mig mycket. Jag har insett att det är viktigt att bara stanna upp i stunden för att uppnå det resultat man vill ha. Att noggrant till exempel tänka på komposition och kamerainställningar är väsentligt för att ta ett bra porträtt. Ibland då jag skulle fotografera en modell hade jag inte gjort något av de tidigare nämnda stegen, vilket snabbt ledde till misslyckande och bilder jag inte tyckte om.

En annan sak som jag tenderar att göra är att tänka på kvantitet i stället för kvalitet. Jag hade till exempel en dag bokat in fem fotograferingar på olika platser med olika personer. Efter den tredje insåg jag att jag inte kan fortsätta på det viset. Bilderna blev allt sämre och jag mådde likadant. Från och med den dagen hade jag max två fotograferingar per dag för att undvika ytterligare misslyckanden.

Ett annat misstag är att jag inte tänkte tillräckligt mycket på kompositionen av nedanstående fotografering. (**Bild 16** och **17**) Jag tog inte i beaktande många saker som i bakgrunden såg ut att sticka ut ur modellens huvud eller dylika detaljer som tog över fokus. Det var dessutom en fotografering där modellen (min bror) åkte tillbaka till Schweiz några dagar senare. Det resulterade i att jag inte kunde ta om bilderna fastän jag ville. Efter det måste jag hitta en annan person för att få en matlagningsbild. Det visade sig dock att han återvände till Finland och då passade jag på istället att ta gymbilder med honom, eftersom det också är en av hans stora hobbyer.

Då jag har fotograferat inomhus har jag använt mig av artificiella ljuskällor. Genom försök och misstag har jag finslipat min förmåga att använda ljuskällor, modifierare och reflektorer för att uppnå estetiskt bra bilder. Oavsett om det har handlat om att skapa dramatiska kontraster eller mjuk, jämn belysning. Jag har försökt att utomhus ta vara på det dynamiska samspelet mellan ljus och miljö. Utöver det har jag lärt mig att anpassa mig till utmanande ljusförhållanden genom att använda blixter eller reflektorer för att bättre balansera exponeringen.

Jag anser att det är viktigt att hantera modellen så som du själv skulle vilja bli behandlad om du vore i hennes skor. Detta är avgörande för en framgångsrik porträttfotograferingskarriär. Jag har utvecklat min sociala förmåga och professionalitet

Bild 16 Eric Söderström, 2023

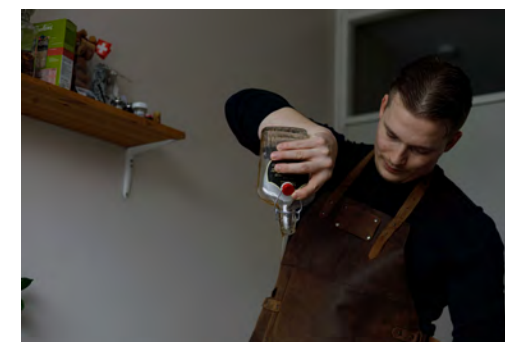

Bild 17 Eric Söderström, 2023

under examensarbetet. Dessutom har jag lärt mig att vara mer effektiv redan i tidigt skede då jag bokade modellerna.

Redigeringen av bilderna spelade också en stor roll. Då bilderna importerades hade jag ett klart mål hur jag ville att de skulle se ut. I varje enskild process har jag lärt mig mycket under editeringen. Det är till exempel stor skillnad på hur bilder ser ut på skärm och på papper. Målet har alltid varit att skapa en bok av mitt arbete, så jag har ibland skrivit ut bilder för att se om bilderna kvalitetsmässigt uppnår mitt mål.

Mörkret i världen kan ha många dimensioner. Natthimlens mörker kan symbolisera det vi inte vet eller det omedvetna. Skuggor som bildas på ytor kan ses som hemlighetsfulla. Ondska och förstörelse kan också förknippas med den svarta färgen. Själv tänker jag ofta på ett bottenlöst djup. Solljus är något som symboliserar hopp, förväntan och en ny början. Vi tänder ljus för att hedra, minnas eller komma i kontakt med något vi vill anknyta till. I andliga sammanhang kan ljuset uppfattas som ökad medvetenhet eller möte med det gudomliga. Den vita färgen symboliserar renhet, klarhet och oskuldskraft. För oss fotografer behövs ljuset för att kunna skapa en bild. Då det är helt och hållet mörkt går det inte att fotografera. I mina bilder har jag belyst modellerna för att skapa djup, stämning och intresse.

Sommaren 2023 funderade jag länge vad jag skulle göra mitt arbete om. Då jag var tonåring jobbade jag på Ekenäs torg som försäljare för en bonde. Jag steg upp tidigt på morgonen för att ställa i gång ståndet och sätta upp alla grönsaker på borden. Det bästa med dagen var alltid att träffa massor med människor. I torghandeln fick jag småprata och utbyta åsikter med mina kunder. I sommarjobbet på torget fick jag möta människor och lära känna många intressanta personligheter. Då jag efter sju år slutade fick jag ofta höra att folk saknade mig på torget. Mitt intresse för människor tror jag började här. Då jag flyttade till Jakobstad hade jag ingen specifik aktivitet som hjälpte mig genom vintern. Jag umgicks ofta med mina vänner och det var värdefullt för mig. Nu har jag tack vare en av mina modeller utvecklat ett stort intresse för att vinterbada och gå i bastu. Under detta arbetes gång har jag varje dag vinterbadat, simmat i kallt vatten och gått i bastu både i Helsingfors och Jakobstad. Med bastu och vinterbad har mitt eget mörker blivit ljusare.

7. Tack och slutord

Sammanfattningsvis har det varit en upplysande och kreativ resa att utforska och förevisa de aktiviteter som människor ägnar sig åt under vintermånaderna i Finland för att motverka effekterna av mörka dagar. Genom att fånga stunder av glädje i deras vardag har jag bevitnat hur aktiviteter fungerar som motivationsfaktorer i vintermörkret. Jag har fått ta del av allt från uppfriskande utomhus sporter till mysiga intressen inomhus där varje aktivitet bidrar till en kollektiv motståndskraft mot mörkret, som har en tendens att sänka och pressa oss ner i en annan tillvaro än den ljuset skapar. Jag anser att jag i processen har utvecklats som fotograf och mina lärdomar kommer att följa med mig ut i arbetslivet inom porträttfotografering.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som deltagit i detta projekt och delat med sig av sin värme och entusiasm, samt till dem som stöttat och uppmuntrat denna strävan. Må dessa glimtar av vinterns livskraft tjäna som en påminnelse om den mänskliga andans kraft inför årstidsbundna utmaningar. Jag tackar er.

Källförteckning

Allen, E., & Triantaphillidou, S. (2011). *The Manual of Photography*. Taylor & Francis.

Arena, S. (2013). *Lighting for digital photography: From Snapshots to Great Shots*.

Bailey, M., & Bailey, M. (2022c, November 28). 6 essential tips for taking stunning portraits in nature. *The Shutterstock Blog*. Hämtad 1.1.2024 <https://www.shutterstock.com/blog/taking-stunning-portraits-in-nature>

Blanc, G. (2022, December 15). *A History of Portrait Photography, Part I*. *Blind Magazine*. Hämtad 5.1.2024 <https://www.blind-magazine.com/lab/a-history-of-portrait-photography-part-i/>

Coppola, M. (2023, April 12). 9 tips for breathtaking action photography. *Digital Photography School*. Hämtad 6.1.2024 <https://digital-photography-school.com/take-better-action-photos/>

Daniel, M. (1 C.E., January 1). Julia Margaret Cameron (1815–1879). *The Met's Heilbrunn Timeline of Art History*. Hämtad 7.1.2024 https://www.metmuseum.org/toah/hd/camr/hd_camr.htm

Editorial Team. (n.d.). Hot tips from a professor to survive the Finnish darkness | *Finland Today* | News in English | Finlandtoday.fi. *Finland Today* | News in English | finlandtoday.fi. Hämtad 20.1.2024 <https://finlandtoday.fi/i-called-a-professional-to-get-advice-on-surviving-the-finnish-darkness-feature>

Flint, K. (2017). *Flash!: Photography, Writing, and Surprising Illumination*. Oxford University Press.

Fuqua, P., & Biver, S. (2010). *Faces: Photography and the Art of Portraiture*. Taylor & Francis.

Hicklin, A. (2020, March 26). Mario Testino interview: the man who makes models super. *The Guardian*. Hämtad 10.2.2024 <https://www.theguardian.com/artanddesign/2012/oct/21/mario-testino-interview-fashion-photography>

Hughes, M. C. (2021, August 3). How to choose the right photography backdrop. *Digital Photography School*. Hämtad 13.2.2024 <https://digital-photography-school.com/choose-the-right-photography-backdrop/>

Kamps, H. J. (2011). *Focus on photographing people*. Taylor & Francis.

Kelby, S. (2019). *The Natural Light Portrait Book*. Rocky Nook, Inc.

Lavine, K. (2013a). *Environmental portraiture: Tell Your Subject's Story and Create Dynamic Portraits with One Bag of Gear*. Peachpit Press.

Lewis, S., & Lewis, S. (2020, October 9). 5 key concepts from Annie Leibovitz's MasterClass on the Art of the photo. *SLR Lounge*. Hämtad 25.2.2024 <https://www.slrlounge.com/5-key-concepts-from-annie-leibovitzs-masterclass-on-the-art-of-the-photo/>

Lowe, J. (2024, March 4). Melancholy drawn from the cold, dark north. *NUVO*. <https://nuvomagazine.com/daily-edit/photo-essay-melancholy-drawn-from-the-cold-dark-north>

Neal, M. (2023, October 24). Yousuf Karsh: Portrait Photographer and artist - Marc Neal - medium. *Medium*. Hämtad 27.2.2024 <https://medium.com/@marcneal/yousuf-karsh-portrait-photographer-and-artist-3124e1f6b77f>

Reddy, S. (2023, April 6). 10 ways to build Trust & Resolve shoot concerns in photography. *SLR Lounge*. Hämtad 29.2.2024 <https://www.slrlounge.com/5-ways-strengthen-client-communication-resolve-shoot-concerns/>

Safko, J., & Safko, J. (2023, December 14). Using architecture to amplify your portraiture photography. *The Shutterstock Blog*. Hämtad 5.2.2024 <https://www.shutterstock.com/blog/architecture-portraiture-photography>

Söderlund, L. (2021, November 12). I dag börjar polarnatten i Utsjoki: "Det är lättare att stå ut med mörkret i norr, jämfört med mörkret i söder" … Svenska Yle. Hämtad 2.2.2024 <https://yle.fi/a/7-1502293>

Van Niekerk, N. (2013). *Direction & quality of light: Your Key to Better Portrait Photography Anywhere*. Amherst Media.

Vasilev, F. (2023, May 9). The importance of accurate skin tones in photography. *Medium*. Hämtad 4.3.2024 <https://medium.com/full-frame/the-importance-of-accurate-skin-tones-in-photography-73689007e726>

Figurförteckning

1. Yusuf Karsh, Winston Churchill, 1941, Hämtad 15.2.24 <https://medium.com/@marcneal/yousuf-karsh-portrait-photographer-and-artist-3124e1f6b77f>
2. Yusuf Karsh, Ernest Hemingway, 1957, Hämtad 15.2.24 <https://medium.com/@marcneal/yousuf-karsh-portrait-photographer-and-artist-3124e1f6b77f>
3. Yusuf Karsh, Albert Einstein, 1948, Hämtad 15.2.24 <https://medium.com/@marcneal/yousuf-karsh-portrait-photographer-and-artist-3124e1f6b77f>
4. Yousuf Karsh, Christian Dior, 1954, Hämtad 15.2.24 <https://medium.com/@marcneal/yousuf-karsh-portrait-photographer-and-artist-3124e1f6b77f>
5. Mario Testino, Ashton Kutcher, 2008, Hämtad 2.2.24 <https://mariotestino.com/photography/latest-work/hollywood/?selection=11>
6. Marino Testino, Roger Federer, 2006, Hämtad 2.2.24 <https://mariotestino.com/photography/portraits/athletes/?selection=3>
7. Marc Amann, Alpine skiing, u.å. Hämtad 13.1.24 <https://www.amarcster.com/galleries/alpineskiing>
8. Marc Amann, sport, u.å. <https://www.amarcster.com/galleries/sport>
9. Connor Hibbs, Portraits, u.å. Hämtad 29.2.24 <https://www.connorhibbs.photography/portraits>
10. Thomas Leuthard, Utan titel, 2014, Hämtad 29.2.24 <https://artincontext.org/framing-in-photography/>
11. Kathleen Lavine, IT guy, 2013, Hämtad 3.3.24
Lavine, K. (2013a). *Environmental portraiture: Tell Your Subject's Story and Create Dynamic Portraits with One Bag of Gear*. Peachpit Press.
12. Kayla Ivey, Wedding, 2023 Hämtad 3.3.24 <https://www.kaylagraphics.com/2023/03/kaylynn-and-brandons-summer-wedding-at-stillwater-place-in-the-cleveland-zoo/>
15. Annie Leibovitz, Lionel Messi and Cristiano Ronaldo, 2022, Hämtad 3.3.24 <https://www.marca.com/en/more-sports/2022/11/21/637bf34de2704ed63b8b459c.html>

V I N T E R L J U S

"Istället för att låta vintern påverka dig så tycker jag man skall övervinna den".
- Cecilia Holmström

“Akrobatik på specifikt trampolin är något som möjliggör rörelser som jag vanligtvis tränar utomhus på gräsmattan under somrarna. Att återvända till trampolin på vintrarna ger motivation att upprätthålla kroppen i skick tills sommarn”.
- Johannes Klemets

“Det finns inget som slår känslan av ett bra träningspass i vinterkylan”.
- Sonja Ohra-Aho

”Fotboll är min favorithobby och sport, jag tycker om att spela så jag kan bli proffs en dag. Det är också roligt att spela med mina kompisar och att vara med i matcher. Jag tycker om att göra mål”.
– Nathan Mabinda Kinzumba

"Att rida ger mig möjligheten att leva i stunden".
– Emilia Karell

*“Även på vintern håller
motion och cykling dig
aktiv”.*
- Jukka Virtanen

*”Att sy gör mig glad
eftersom jag får utlopp
för min kreativitet”.*
- Emanuel Batumamene

"Att läsa böcker på vintern är som att svepas in i en litterär kokong där orden dansar som snöflingor och förflyttar dig till magiska världar medan världen utanför sover i iskall frid. Det är en fridfull flykt från vinterns kyla, en chans att ge näring åt sinnet och själen med värmen från fängslande berättelser. Så, mina vänner, ta en bok, mys vid brasan och låt sidorna transportera dig till extraordinära platser medan snöflingorna virvlar utanför."- Ferdi Çollaku

*"Dansen tar vinterns mörker
och ger värme till kylan".
– Tilda Kauhanen*

*“Jag gillar känslan av att vara på isen.
Alla andra tankar försvinner
så fort jag kliver på isen”.*
- Janina Blomqvist

*“Det är nog kärleken till hundarna
och allt vi gör tillsammans,
finns inget bättre”.*
- Jenny From

*”Morgnarna känns extra tidiga under vintern,
extra mörka, extra kalla, men musiken får mig
att glömma bort alla små problem och gör
dagen lite lättare”.*
– Daniel Skeppar

“Förutom mörkret för ju vintern också ofta med sig snö, något som för mig ljusar upp tillvaron på flera plan”
- Benjamin Nordberg

"Mörkret tynger, och att lyfta tyngder hjälper att lyfta mörkret"
- Johan Söderström

“Sången är det jag använder för att uttrycka sådant som inte går att uttrycka enbart i ord. Det är något jag vänder mig till för att få utlopp för känslor som annars fastnar i min kropp. Det är en förlängning av mig själv, något som berör och som jag berörs av”.
– Victoria Lampa-Ahlholm

"Ishockey är action, det gillar jag. Hockey ger mig glädje och spänning, men framför allt att få spela, uppleva. vinna, förlora med mina kompisar är det bästa".
- Otto Häggblom

*"Att bygga på min projektbil
hjälpjer mig att få utlopp för min
kreativitet. Det är ett sätt att
komma bort från den enformiga
vardagen och hjälper mig att få
den mörka vintern att kännas
kortare".*
– Cajsa Sundqvist

*"Här känner jag frid som om
hela världen stod still".
– Yasmine Fagerudd*

"Kort och gätt är det väl gemenskapen, att kriga tillsammans i rinkens och att känna mot -och framgångar som ett lag. Jag har hållit på med det i 27 år. Det har blivit mera en livstil, kan inte tänka mig ett liv utan hockey".
– Kim Hanhisuanto

*"Jakt är för mig en kombination av spänning, gemenskap, naturupplevelse och naturligtvis kaffipauserna. En hobby som suddar ut generationsgränserna".
- Walter Östman*

*"Man stickar inte för att man vill
vara ensam, man stickar för att
ensamheten blir mindre".
– Tora Tarvos*

